

Presentatie, 10 december 2004

Sociale psychiatrie in de marge

Prof. dr. Judith Wolf

Sociaal wetenschapper. Zij is bij het Trimbosinstituut werkzaam als hoofd van het onderzoeksprogramma 'Opvang en maatschappelijke zorg', dat zich richt op sociaal kwetsbare mensen en de begeleiding en opvang van deze heterogene groep. Tevens is zij als bijzonder hoogleraar op het terrein van de maatschappelijke opvang en vrouwenopvang verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

Sociale psychiatrie in de marge

Prof. dr. J. Wolf

Radboud Universiteit Nijmegen

Trimbos-instituut

Programma Opvang en maatschappelijke zorg (OMZ)

jwolf@trimbos.nl; 30 2971177

Opbouw

- 1) Risicofactoren
- 2) Uitvoering OGGz-taken
- 3) Oordeel over hulp
- 4) Obstakels en versterkers

- Algemene factoren
 - inadequate huisvesting, laag inkomen, schulden, slechte gezondheid, laag opleidingsniveau, werkloosheid
- Specifieke factoren
 - kindermishandeling, huiselijk geweld, psychiatrische problemen, drug & alcohol misbruik, eenzaamheid, institutionalisering
- Triggers
 - huisuitzetting, ontslag uit institutie, relatiebreuk, weglopen van huis
- Uitgesloten en of dakloos:
 - breuken in handelingsvermogen
 - breuken in binding
 - breuken in zelfbeeld en identiteit

Zorg vanuit perspectief mensen in de marge

- **Hoe meer gemarginaliseerd:**
 - des te lager de subjectief ervaren algemene levenskwaliteit
 - des te hoger de ervaren last van problemen
 - des te meer zorgbehoeften
- **Hoe meer zorg? Nee:**
 - Geen verband tussen de mate van marginalisering en het zorggebruik

Uitvoering van OGGZ taken (Bransen e.a., 2001)

- Weinig sector-specifieke taken: 16%
- Veel algemene taken (39%):
 - materiele hulpverlening
 - crisisopvang
 - begeleiding bij dagelijkse leven
- Takenpakket van GGZ en VZ meest breed, meeste overlap; dat van GGD en MO smal
- Behalve GGD werken sectoren meest samen met voorzieningen binnen eigen sector:
 - over deze samenwerking ook meest tevreden!

OGGz-samenwerkingsprojecten in 43 centrumgemeenten (Bransen e.a., 2001)

- 179 projecten,
 - waarvan (ook) tijdelijke financiering 105 en hiervan is voortbestaan in gevaar bij 53%
- Gemiddeld(e)
 - aantal samenwerkingspartners 9
 - looptijd 3,7 jaar
 - aantal financieringsbronnen: 2
 - aantal werkers: 7
 - aantal voltijdbanen: 2,8

Oordeel over hulpverlening (% ja)

dakloze en niet dakloze mensen (Bransen e.a., 2003)

Hulp gewenst, maar niet gekregen?	60%
Hulpverlener die zich teveel tegen u aan bemoeide?	40%
Geweigerd bij een voorziening?	37%
Gedwongen met ontslag/uit voorziening gezet?	40%
Ontslag en geen idee waarheen te gaan?*	
Dakloos	47%
Niet dakloos	30%

Kwetsbare mensen over samenhangende zorg

- **Taken:**
 - meer praktische hulp & (opnieuw) leren van vaardigheden
 - intensieve gesprekshulp
 - aandacht voor verlies en rouw
- **Relatie:**
 - grotere betrokkenheid: 1 op 1
 - respect en vertrouwen, meer tijd
 - meer zelf doen en samen doen
 - nieuwe kans, niet vanuit vooroordelen
- **Procedures & Structuur:**
 - meer inspraak
 - toegesneden op specifieke leefstijl & cultuur
 - betere informatieoverdracht tussen werkers
 - laagdrempelig, verzorgd en veilig leefmilieu

Uitvoering in OGGz

• Obstakels	• Versterkers
• Moeizame toegang	• Vlotte instroom
• Gebrekkige (zorg)aansluiting	• Geschakelde dienstverlening
• Uiteenlopende kijk	• Gedeelde visie
• Afschuiven	• (Ver)delen
• Overbelaste werkers	• Energieke uitvoerders
• Irreële verwachtingen	• Realistische bewijslast
• Vallen en opstaan	• Fundering & reflectie

Principes & Toetssteen

- **Verantwoordelijkheid:** Inspanningsverplichting
- **Betrokkenheid:** Persoonlijke interesse, emotionele steun
- **Integraliteit:** Omvattend, cultuurspecifiek
- **Flexibiliteit:** Adequate timing & dosering
- **Continuïteit:** In persoon, tijd en ruimte
- **Laagdrempeligheid:** Bereikbaar & beschikbaar